

SPECIFICUL ADOPTĂRII ACTULUI JURISDIȚIONAL: CONTENCIOSUL INTERSTATAL GENERAL

Diana SÂRCU

Tehnica elaborării actelor jurisdicționale internaționale presupune ansamblul de metode, mijloace, instrumente și procedee utilizate de un for internațional de jurisdicție în vederea oferirii de soluții de fond, proporționale naturii și esenței diferendului internațional, cu racordarea raționamentelor formulate la realitățile juridice existente, și mai ales, la realitățile juridice ulterioare. În această optică, tehnica adoptării actelor jurisdicționale nu privește doar soluționarea unui diferend internațional și nici crearea precedentului pentru soluționarea de alte litigii similare eventuale, dar presupune o procedură complexă și de durată pentru soluționarea viitoarelor conflicte eventuale.

Contenciosul interstatal general se caracterizează *prima facie* prin termene lungi și alteori excesive de soluționare a diferendelor internaționale la diferite faze, implicând diverse interese și actori de pe arena internațională politică.

Evocând experiența sa în cadrul Curții Internaționale de Justiție, ex-șeful M. Bedjaoui consideră că funcțiile unui judecător la CIJ se exprimă în patru verbe: a citi, a asculta, a delibera, a hotărî [1, p.87]. Astfel, doar deliberările în cadrul CIJ, de obicei, durează trei luni și cuprind mai multe faze. Deliberările anterioare pronunțării deciziei, similare celor care au loc într-o instanță obișnuită, au un caracter secret, în Camera de Consiliu,

unde nu intră decât judecătorii și greșierul. La această fază, Președintele CIJ prezintă celorlalți membri ai completului un plan, unde sunt menționate problemele importante în legătură cu care trebuie să se pronunțe Curtea. Acesta este discutat și comentat de către membrii completului în timpul deliberărilor inițiale, în cadrul căreia fiecare judecător își exprimă punctul personal de vedere. Ulterior, judecătorii pot în decursul a câtorva săptămâni să pregătească fiecare o notă scrisă, în care să-și exprime punctul său de vedere asupra chestiunilor tratate în planul prezentat de Președinte [2, p.21-22].

După adoptarea unei concluzii asupra cauzei respective, notele scrise cu titlu confidențial sunt distruse de Grefă. Drept urmare, sunt reluate ședințele deliberative ale Curții, în cadrul cărora judecătorii își exprimă pozițiile verbal, respectând ordinea inversă a vechimii în funcție.

Întrucât deciziile sunt luate cu majoritate (și uneori, potrivit statutului tribunalului, cu majoritate absolută), acest rezultat poate fi atins cu dificultate, în special atunci când acest tribunal este compus dintr-un număr mare de membri, cum este în cazul CIJ, al cărei Regulament [4] comportă reguli complexe, completate la acest capitol printr-o rezoluție asupra practicii sale interne [5]. Dat fiind faptul că, de regulă, tribunalele nu desemnează un raportor al proiectului deciziei – acesta, chiar și amendat de către membrii completului de judecată, constituind referință unică – elaborarea actului, deseori, urmărește o cale anevoioasă grație unor multiple negocieri de o complexitate sporită [3, p.599].

Astfel, după examinarea notelor scrise, urmează deliberarea propriu-zisă. Membrii Curții rezumă deliberările, ceea ce poate fi făcut pe parcursul mai multor întâlniri. La acestea, judecătorii își exprimă punctele de vedere oral și, de obicei, în ordinea inversă a vârstei, de exemplu, încep judecătorii ad-hoc și concluzionează vicepreședintele și președintele. Aceștia răspund întrebărilor pe care colegii lor le-ar putea pune. Felul deciziei care urmează a se pronunța și alcătuirea viitoarei majorități pot fi de acum întrezărite, dar niciun vot nu se va înregistra formal. Pentru a concluziona procesul deliberărilor, este constituit un Comitet de redactare din trei membri ai Curții [6, p.178]. Doi membri ai Comitetului sunt aleși prin vot secret din rândul judecătorilor, ale căror puncte de vedere reflectă cel mai aproape opinia ipotetică a majorității judecătorilor. Președintele Curții prezidează *ex officio* Comitetul de redactare, care elaborează un proiect preliminar al hotărârii, asupra căruia fiecare judecător poate înainta propuneri redactate în scris. Comitetul, ținând cont de sugestiile parvenite, elaborează un proiect nou de hotărâre pe care îl prezintă spre examinare în prima lectură. Proiectul este supus dezbaterii în cadrul mai multor ședințe secrete ale Curții [2, p.21-22].

De asemenea, judecătorii dispun fiecare, dacă statutul le permite, de facultatea de a formula și anexa la hotărâre o expunere succintă a propriilor

idei prin care aceștia își prezintă rațiunile ce i-au determinat să nu concorde asupra dispozitivului („opinie disidentă”, care nu este decât parțială dacă aceștia au fost în minoritate asupra unor anumite întrebări), sau ce i-au determinat, fiind întru totul de acord cu dispozitivul, să ajungă la un raționament întemeiat pe motive diferite („opinie individuală”) [3, p.599].

În fapt, Regulamentul CIJ prevede la art. 95 alin. (2) că fiecare magistrat este în drept să atașeze o opinie individuală la hotărârea pronunțată de for, concurentă sau disidentă. În cazul când magistratul intenționează să prezinte opinia sa individuală, fără a dezvălui motivele ei, el o poate face sub forma unei declarații [4].

Fiecare paragraf din textul hotărârii CIJ este dat citirii în cele două limbi oficiale ale Curții, fiind pus ulterior în discuție, și după caz, fie este acceptat în varianta prezentată, fie este amendat sau remis comitetului de redactare. În cele din urmă, proiectul de hotărâre amendat este repartizat judecătorilor și pagină cu pagină, va fi supus examinării în a doua lectură cu comentariile de rigoare din partea judecătorilor [2, p.21-22].

La sfârșitul celei de-a doua lecturi, un vot final se va înregistra în legătură cu răspunsurile care sunt date în proiectul de hotărâre, la întrebările puse de părți. Membrii Curții votează prin „da” sau „nu” oral, în ordinea inversă vârstei. Fiecare decizie luată ține cont de majoritatea absolută a judecătorilor prezenți. La fiecare vot nu se acceptă abținerile. Judecătorul care nu a participat la o parte din procedurile desfășurate în faza orală sau la o parte a deliberărilor, dar care însă nu a lipsit de la nimic care să fi fost esențial, poate totuși să participe la vot. Dacă un judecător se simte în stare să voteze și dorește să o facă, dar nu este într-o condiție fizică necesară pentru a participa la întrunire, pot fi luate măsuri astfel încât să i se acorde dreptul de a vota, dacă nu se poate altfel, prin corespondență. În acest sens, art. 9 alin. (ii) al Rezoluției cu privire la practica internă a CIJ în materie judiciară, prescrie că un magistrat calificat să participe la votarea finală trebuie să-și prezinte opțiunea personal; în cazul incapacității fizice sau existenței altor motive întemeiate care îi îngăduiesc posibilitatea participării la vot, procedura votării urmează a fi amânată până în data când magistratul va fi apt să participe. În cazul imposibilității amânării procedurii votării date fiind circumstanțele specifice sau nerezonabilitatea acesteia, CIJ poate decide să se întrunească în altă locație, decât cea obișnuită, pentru a-i oferi magistratului posibilitatea să voteze *in personam*. Doar în cazul când niciuna din alternativele enunțate nu poate fi practică, Curtea îi poate permite magistratului să-și exprime votul în oricare alt mod compatibil Statutului CIJ [5].

Dacă voturile sunt împărțite în mod egal, ceea ce se întâmplă atunci când există un judecător ad-hoc sau când un membru obișnuit al Curții nu participă, Președintele sau membrul Curții, care îi ține locul acestuia, au votul

decisiv (aşa cum s-a întâmplat în speţele S.S. *Lotus* şi *Africa de Sud-Vest*). Rezultatul votului se consemnează în procesul-verbal [6, p.179].

Hotărârea, semnată de preşedintele Curţii şi grefier, se pronunţă la 3-6 luni de la finalizarea procedurii orale, fiind prezentată public în prezenţa plenului Curţii, durata medie a procedurilor în faţa CIJ fiind de patru ani.

Referinţe:

1. BEDJAOUI, M. La fabrication des arrêts de la Cour internationale de Justice. In: *Mélanges Virally, Le droit international au service de la paix, de la justice et du développement*. Paris: Pedone, 1991, p.87-107.
2. BEKKER, P. *Commentaries on World Court Decisions (1987-1996)*. Hague/London /New York: MartinusNijhoffPublishers, 1998. 301 p.
3. COMBACAU, J., SUR, S. *Droit international public*. Paris: Montchrestien, 1997. 820 p.
4. Regulamentul Curţii Internaţionale de Justiţie din 14 aprilie 1978, ultimele amendamente din 29 septembrie 2005. <http://www.icj-cij.org/documents/index.php?p1=4&p2=3&p3=0>
5. Rezoluţia cu privire la practica internă a Curţii Internaţionale de Justiţie în materie judiciară, adoptată la 12 aprilie 1976. <http://www.icj-cij.org/documents/index.php?p1=4&p2=5&p3=2>
6. VOICAN, M. ş.a. *Curţi Internaţionale de justiţie*. Bucureşti: All Beck, 2000. 344 p.